

То, что является хорошим и выгодным для одного, не будет выгодным для другого, и так же то, что подходит для отдельной организации, противоречит выгодам государства. Так чьи же интересы являются приоритетными? Государства? Или отдельного гражданина? Ведь государство должно защищать интересы своих граждан, каждого из них. Концепция пенализации с точки зрения утилитаризма является спорным вопросом, хотя при этом является актуальной в разрезе гуманистической основы и постоянного стремления к выгоде и развитию. Поэтому нельзя говорить о том, что на сегодняшний день, теории Бентама в корне не подходят к применению для нынешней системы наказания и его реализации.

Дмитришина Т.І.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального права*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІМ

Питання відповідальності неповнолітніх є частиною Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, яка була затверджена Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597/2011. Неповнолітні – особлива соціально-правова група, приналежність до якої визначає особливий статус в кримінально-правових відносинах, обумовлений специфікою майнових, трудових, сімейних прав і обов'язків осіб, що не досягли віку 18 років. Саме характеристики неповнолітнього створюють певного роду перешкоди до можливостей орієнтуватися в ситуації, адекватно реагувати на ті або інші життєві обставини, робити вибір. Це водночас унеможливує правильний вибір покарання з урахуванням його профілактичного потенціалу та принципу гуманізму.

Відомо що інститут покарання неповнолітніх повинен будуватися з урахуванням їх специфіки. Відповідно кримінальне законодавство України розглядає неповнолітнього як «особливого» суб'єкта кримінально-правових відносин, але ці особливості не повною мірою відображені і знайшли своє закріплення в нормах кримінального права.

Гарантії прав і законних інтересів неповнолітніх залежать, по-перше, від ролі і значення цієї соціальної групи, об'єму прав і обов'язків, що належать їм; по-друге, від соціально-психологічних особливостей неповнолітнього віку. Правове положення неповнолітнього обумовлює необхідність диференціації покарання, а соціально-психологічні особливості неповнолітнього віку – його індивідуалізацію відносно неповнолітнього суб'єкта кримінально-правових відносин.

Проте у діючому законодавстві правове положення неповнолітніх в кримінально-правових відносинах визначене без урахування їхнього статусу і правомочності в інших сферах суспільних відносин, Звідси існує

необхідність перегляду санкцій статі Особливої частини на їх відповідність вимогам щодо покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх, або закріплення в кримінальному законодавстві положення про право суду переходити до більш м'якого покарання (без застосування положень ст.69 КК) за системою покарань, у тому числі, передбаченої ст.51 КК, у випадках, коли жодне із запропонованих у санкції статті Особливої частини покарань не може бути застосоване до конкретного неповнолітнього. Більш того практика потребує послідовної зміни вектора кримінальної репресії з цього боку слід надати підтримку ідеям В. О. Тулякова, М.І Хавронюка щодо потреби у розвитку багатокіліїності системи ювенальної юстиції неповнолітніх та відповідних заходів кримінально-правового впливу.

Вважаємо що серед засобів кримінально-правового реагування на правопорушення неповнолітніх, бажано б було відокремити примусові заходи виховного характеру, заходи соціального захисту, заходи безпеки, заходи реституції та компенсації.

З позицій необхідності врахування особи винного при призначенні покарання можна виділити комплекси ознак, що характеризують таку особу:

а) ті, які впливають на оцінку характеру і ступеня суспільної небезпеки, виходячи з суб'єктивної сторони діяння (форма вини як продукт розумово-вольової діяльності особи, мотивація як її процес і результат і т.д.);

б) ті, які характеризують основні соціальні цінності особи, ступінь узгодженості властивостей особи, що виявилися в діянні, з основною орієнтальною позицією особи (поведінкова характеристика за тривалий період часу у сфері провідної діяльності, дозволя, реалізації основних соціальних ролей і т.д.);

в) ті, що відносяться до початкових демографічних характеристик, що впливають на соціальний статус і тенденції розвитку особи (зокрема стосовно неповнолітніх характеристика сімейно-побутового середовища, що може істотно скоректувати висновок про межі відповідальності підлітка за власну поведінку);

г) ті, що відносяться до особливостей психології підлітка, зокрема ступеня деформації загальновікових особливостей, що також може впливати на ступінь і характер відповідальності (затримка інтелектуального розвитку, розвитку волі і т.д.);

д) фізичні характеристики, що відносяться до спотворень, і екстремальних ситуацій в умовах життя і виховання, які, навіть не впливаючи на характер і ступінь відповідальності, релевантні проте для вибору міри кримінально-правового характеру.

Без врахування цих умов при призначенні покарання не може вирішити задачу виховання дитини в повному об'ємі, оскільки для створення певних переконань, поглядів необхідна тривала і цілеспрямована дія,

тому, на нашу думку, покарання неповнолітніх слід розуміти також у політичному значенні як процес примусового формування у неповнолітньої засудженої особи правомірної соціальної поведінки, відповідної нормам закону. Ми вважаємо, що саме таку вузьку виховну мету покликане вирішити покарання відносно неповнолітніх. Можна з тією або іншою часткою упевненості говорити про вплив кримінального покарання на внутрішню свідомість засудженого, проте його зміна не повинна розглядатися як кінцевий результат.

Лазаренко В. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального права*

КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ В РОБОТАХ ГУСТАВА РАДБРУХА

Густав Ламберт Радбрух (1878-1949) по праву належить до числа найвидатніших філософів права.

Наукові погляди будь-якого вченого формуються під впливом суб'єктивних та об'єктивних чинників. Перші охоплюють вплив його вчителів (у т. ч. й «заочних»), інших вчених (особливо академічних колег і друзів), другі – подій власного життя та історичної епохи. Це стосується і Густава Радбруха. Погляди Радбруха формувалися під безпосереднім впливом низки вчених у галузі кримінального права (Франц фон Ліст (1851-1919), Карл фон Лілієнтал (1853-1927) – його вчителі), представників неокантіанської філософії та філософії права (Генріх Риккерт (1863-1936), Еміль Ласк (1875-1915), Рудольф Штаммлер (1856-1938)) та ін.

У Радбруха ідея права, у тому числі кримінального права, спирається на три елементи, правові цінності, які її реалізують: справедливість (у вузькому розумінні), доцільність та правопевність (правонадійність, правова стабільність).

«Загальноприйнятими і загальнообов'язковими елементами ідеї права, – пише Радбрух у «Філософії права» (1932), – є справедливість та правопевність, релятивістським же елементом є не лише доцільність, але й відношення субординації цих трьох елементів між собою. .. Справедливість і доцільність висувають протилежні вимоги. Справедливість – рівність, рівність права вимагає універсальності правових норм. Справедливості властива певна узагальнююча дія. Але рівність не є чимось даним, вона завжди лише абстракція даної нерівності, що розглядається з певної точки зору. З точки ж зору доцільності будь-яка нерівність залишається істотною. Доцільність слід максимально індивідуалізувати. Отож справедливість і доцільність суперечать одне одній» (Філософія права. – Пер. с нем. – М.: Междунар. отношения, 2004. – 88 с.).

«У свою чергу справедливість та доцільність вступають у суперечність з правопевністю. Правопевність – це феномен позитивного права. А